Феминистки(те) мобилизации – възможности и перспективи

Това не е научен текст, нито социологическо изследване или обзор на женските движения в България. Не предлагаме готови решения, а дискусия и гледна точка върху активистката работа на един феминистки колектив. Според нас, въпреки ценния принос на левите организации и колективи, женските права и живота на жената в България се нуждаят от значителни подобрения (или цялостна промяна). Защото не ни чуват. Да, „те“, които би трябвало да ни представляват и да работят за нас, а не обратното.

„ФЕМИНИСТКИ МОБИЛИЗАЦИИ“ – С КАКВО И КАК СЕ ЗАНИМАВАМЕ

„Феминистки мобилизации“ е хоризонтален феминистки колектив, който се основава на ценностите на солидарността и грижата за общността, т.е. създаване на приобщаващи

пространства, чрез които заедно можем да се борим срещу мизогинията, ейбълизма, расизма, хомофобията и трансфобията, противопоставяйки се активно на взаимосвързаните потискнически системи на хетеропатриархата и капитализма.

Ние сме хора от различен пол, джендър идентичност и сексуална ориентация, хора с дълъг и никакъв опит в активизма, художници, студенти, мигранти, учители, работници и правим първите си стъпки към това да разберем какво е необходимо за съвместно изграждане на движения и разрастване на колектива. Често бихме искали да бъдем по-стратегически в действията си и последователни в начина, по който практикуваме солидарност и грижа – както в нашия колектив, така и рамо до рамо с нашите общности.

Една от основните цели на колектива е изграждането на по-голяма, по-сплотена и по-устойчива феминистка общност, която се занимава с преки действия, протестни демонстрации и оказване на натиск върху институции и политици, както и върху организации и индивидуални лица с платформа, които проповядват човеконенавистни, ретроградни идеологии. Работим по това, като се стремим да демократизираме координацията на феминистките протести в България чрез присъединяване на повече хора, особено на тези от маргинализираните групи, чиито гласове често остават нечути. С това ние целим да покажем, че тяхното мнение и усилия имат значение и могат да доведат до социална промяна, както и да създадем по-безопасно пространство, в което всеки може да сподели своя опит и да изследва вярванията и ценностите си. Колективът ни работи на хоризонтален принцип, което означава, че всеки може да се включи в процеса на организиране и вземане на решения, като правим усилия хората, които нямат опит в активизма, да се чувстват сигурни и подкрепени, когато предприемат първите си стъпки.

Акция „Нито една повече“ ноември 2021 г.

Изповядваме различни видове феминизъм, но всички държим на ценности като свобода, равнопоставеност и равенство, общност, колективна грижа и справедливост като основа на всичко, което правим. Някои от нас черпят от богатата местна история на социалистическите женски движения, класовите борби и международната, антиимпериалистическа солидарност с потиснатите народи; други – от интерсекционална, куиър или анархофеминистка гледна точка, която се бори за справедливост и представителството на по-маргинализираните общности, като се стреми да постави техните перспективи в центъра и да се води от преживения опит с взаимосвързаните системи на потисничество и йерархии. Във всичко това ние се опитваме да вървим по собствен път, като се вдъхновяваме от и си служим с важни за нас дефиниции и теории, но без да се ограничаваме от тях – особено когато те не спомагат за действие и себепознание, а са повод за догматизъм, елитарност и дребнави разпри – и да бъдем водени от целта да реализираме света, в който искаме да живеем – свят, в който културата на бялата

Протест „Нито една повече“ 25.11.2021 г.

раса и цис-хетеро-патриархалния капитализъм поставят под контрол и потисничество нашите тела, психика, общности. Разговорите за феминизма като цяло все още не са широко разпространени в България, затова и феминизмът, който ние се стремим да практикуваме, е достъпен, устойчив, любящ и надяваме се, революционен.

Основната дейност на „Феминистки мобилизации“ през последните две години е организирането на ежегодното шествие за правата на жените по случай 8 март и ежегодния протест срещу насилието над жени на 25 ноември, а през останалата част от годината винаги имаме готовност бързо да се организираме или да помогнем в организацията на други прогресивни протести. Избрахме да се фокусираме именно върху тези дейности, защото адресират специфични пропуски и нужди в българския контекст и около тях могат да бъдат

Протест „Не на войната! Шествие за правата на жените“ 08.03.2022 г.

мобилизирани много хора. Въпреки това ясно осъзнаваме, че в България няма особено силна протестна култура – нещо, което ние искаме да променим. Намираме за наистина важно да провеждаме протести в подкрепа на прогресивни каузи и идеи, тъй като медиите и политическият дискурс са изключително разделящи и не представят алтернативни на статуквото гледни точки. Именно поради тази причина от създаването си колективът ни винаги се е стремял да бъде готов да реагира по бърз и ефективен начин на актуалните събития, да привлича възможно най-много медийно и обществено внимание. През годините сме организирали и участвали в редица протести в солидарност с уязвими и маргинализирани общности и групи, включително демонстрациите в солидарност с движението Black Lives Matter и ромите през 2020 г., със жените в Полша покрай ограничаването правото на аборт

отново през 2020 г., с Афганистан по повод настъпването на талибаните през 2021 г., в шествията „Без нацисти по улиците ни“ през 2021 и 2022 г., протести в знак на солидарност с ЛГБТИ+ общността след нападението срещу общностния център Rainbow Hub през 2021 и 2022 г. и др.

ЗА КАКВО СЕ БОРИМ?

Протестните демонстрации не са самоцел, а политически инструмент за оказване на натиск и привличане на обществено внимание върху проблемите на жените в България днес. Използваме датите 25 ноември и 8 март като повод за протест и насочване на медийния фокус върху статута на жената. За целта всяка година изготвяме манифести, включващи списъци с конкретни мерки и действия, които биха спомогнали за социалното и икономическо равенство в страната ни. И двата документа се изпращат на различни институции в специални масови акции*. В основата на борбата ни стои противопоставянето на патриархалната система и всички произтичащи от нея форми на потисничество. В съвсем синтезиран вид исканията ни включват цялостно противодействие и превенция на домашното и джендър базираното насилие**. Важно за нас е не само как се действа след случаи

* Подробности на femmobi.com

** Работещи закони срещу половите неравенства, домашното насилие, джендър базираното насилие и насилието над жени, кризисни центрове във всяка една област на страната, качествено възстановително правосъдие, достъпна и безплатна правна, психологическа и финансова помощ за пострадалите; официални, подробни статистики и проучвания за проблема; сексуално образование и репродуктивни права; повече информационни кампании и борба с джендър стереотипите в публичната сфера; борба със социално-икономическото неравенство и др.

Протест в солидарност с жените в Полша 25.10.2020 г.

на насилие над жени, а как те да бъдат предотвратени. За целта считаме, че е време да се въведе форма на сексуално образование в училище, да се обясняват понятията за пол и джендър, да се говори свободно за сексуалност и репродуктивни права, що е и какви форми може да бъде сексуалното насилие. Подкрепяме горещо и информационните кампании, както и раздаването на безплатни менструални и контрацептивни продукти.

Колективът на „Феминистки мобилизации“ мисли за всички жени и съответно – за специфичните нужди на всяка група. Това включва жените затворнички, ЛБТИА+ жените, жените с увреждания, етническите малцинства, сексуалните работнички, жените със зависимости и др. Непримирими сме към различните форми на дискриминация, сексизъм, расизъм, трансфобия и считаме, че автентичният феминизъм тряб-

Протест „Шествие за правата на жените: Феминизмът е за всички!“ 08.03.2021 г.

ва да мисли за всички жени и да премахва всички форми на потисничество, които често се преплитат с други фактори (като цвят на кожата, сексуална ориентация и пр.).

Животът на жената зависи от цялото общество. За да бъде тя свободна, независима и да живее пълноценен начин на живот, са нужни социални и икономически условия. Факт е, че преобладаващата част от грижовния труд продължава удобно (и съвсем безплатно) да бъде прехвърлян на жените. Това включва грижата за деца, внуци, възрастни хора, болни и/или близки с увреждания и др. Не спираме да напомняме за необходимостта от безплатни ясли и детски градини, социални центрове и домове за възрастни хора, подкрепа за хората с увреждания, самотните майки. Жените продължават да работят „двойна смяна“ – на работа и вкъщи, като в същото

време феминизираните професионални сектори продължават да получават по-ниско възнаграждение. Нека споменем само учителките, медицинските сестри, шивачките, сезонните работнички, сервитьорките, продавачките – все професии, определени като „жизненоважни“ в условия на здравна криза*. Борбата за равнопоставеност няма как да не включва борба за икономическо равенство.

ПРЕПЯТСТВИЯ ПРЕД ЖЕНСКОТО ДВИЖЕНИЕ В БЪЛГАРИЯ

В нашия контекст, както и в много други страни на Балканите и в Източна Европа, джендър политиката и открито феминистката дейност, особено такава, която се занимава с пол/джендър теорията и с борбите на ЛГБТИА+ хората, са табу. Решението на българското правителство да отхвърли Истанбулската конвенция през 2018 г. отвори пространство, което не съществуваше преди, за дискусии на джендър ролите, пресечните точки и идентичностите и насилието срещу жените, но също така засили крайнодесните и антиджендър движения в страната, което доведе до отпор срещу феминистките, куиър, цветнокожи и мигрантски общности. Крайнодесни политически партии влязоха в парламента на три поредни избори и тяхното бездействие или откровена публична агресия в медиите срещу жени, мигранти, роми и ЛГБТИА+ хора доведе до заострено институционално насилие. Като млади феминистки ние не виждаме себе си представени в мейнстрийм политиката и не виждаме публични лица с платформа, която да отстоява правата на нашите общности, когато сме нападани на улицата за това, че из-

* Вж. повече в Манифеста на femmobi.com/manifesto-8march

глеждаме по определен начин или когато неонацисткият „Луковмарш“ (сборище на крайнодесни лица от цяла Европа) е допуснат да се проведе по улиците в София за пореден път.

Друга основна пречка за дейността ни може би се явява неразбирането на понятието „феминизъм“. Уви, липсват знания и образование по темата, историческото съзнание за женските борби и постиженията им сякаш все повече се забравят, а самата дума продължава да се възприема вулгарно като „мъжемразство“, „прищевки на разни мъжкарани”, на „истерични, гневни жени“ или „писък за привличане на вниманието“. По-детайлното познаване на феминистките движения днес и преди би въвлякло повече млади хора в борбата. Не можем и да не споменем липсата на мотивация за политически ангажиран труд, произтичаща от недоверието в институциите и омерзението към политическия живот. Разбираемо, голяма част от хората в активна възраст в момента в България не намират смисъл да протестират, да настояват за определени искания или да се опитват да променят социалната си среда. Както споменахме, самите ние не се чувстваме нито представени от политиците, нито (при по-голямата част от акциите си) – чути. Журналистите, трябва да споделим, не ни помагат. А именно тяхна е отговорността да отразяват протестите и общественото недоволство, да посочват наболелите проблеми и да насочват общественото и политическо внимание върху тях, да разпространяват обективна информация и да създават социална ангажираност.

Голяма част от хората в България смятат феминизма за нещо ненужно, тъй като според тях „мъжете и жените вече имат равни права“. Други може би мислят, че феминизмът е НПО пропаганда, която се използва с цел генериране на печалба. Но в страна, в която случаите на домашно насилие стават все повече с всяка изминала година, ние вярваме,

Протест „Солидарност с Афганистан“ 28.08.2021 г.

че е още по-важно да се работи целенасочено за създаване и поддържане на феминистка общност, която да се подкрепя взаимно, да се бори за промяна и да спомогне за промяна в гледните точки на хората.

Както споменахме, в момента в България няма масово феминистко движение, което да може да реагира с адекватна сила на несправедливостите. В същото време улиците не могат да останат празни и мълчаливи, когато всяка трета жена в страната е жертва на насилие, основано на пола, и когато расизмът, сексизмът, хомофобията и трансфобията са „нормалното“ за обществото ни. Именно това събира членовете на „Феминистки мобилизации“ – предприемането на преки действия и мечтата да свърже пресичащите се борби на различни общности из България. От работниците и работничките в мините, цеховете и заводите, до тези, които

извършват сексуален или грижовен труд! Съществуват много сходни реалности на хора с различни идентичности, които биха спечелили много от общи борби за справедливи условия и равни права. За нас е изключително важно да дадем платформа на гласовете на хора от маргинализирани групи, които често остават нечути, да предоставим възможност на обикновените хора да се включат в организирането на протести, да споделят своя опит и да изследват своите вярвания и ценности в безопасно пространство. Освен това се опитваме да популяризираме идеите на интерсекционалния феминизъм и да ги направим достъпни, като използваме конкретен и несложен език, както и да създадем и поддържаме пространство, в което хората могат да изследват феминистките идеи и да научат за силата на активизма.

Не на последно място, често дискутиран проблем за нас е и т.нар. „активистки бърнаут". Факт е, че умората след определена акция/протест е огромна, а активните членове на колектива очевидно са недостатъчни за целогодишна работа. Тази умора частично се дължи и на това, че живеем в капиталистическо общество, което не осигурява достойно заплащане на застъпническата работа и работата в социалния сектор, която много от нас вършат отделно от активизма. Това е умората от непрестанната грижа и липсата на свободно време, от непосилно високите наеми и сметки за много от нас, както и неспособността да празнуваме малките победи по пътя на борбата за справедливост и равноправие.* Социалната промяна е труден, бавен

* Детайлни данни за активисткото прегаряне, липсата на мотивация и проблемите пред този тип труд могат да се намерят в социологическото проучване на д-р Леа Вайсова „Изследване на нуждите на организациите, работещи за правата на жените, момичетата и уязвимите групи в България". То е достъпно на сайта на Български фонд за жените в секция Инфоцентър → Ресурси.

Протест „Black Lives Matter and Roma Solidarity“ 06.06.2020 г.

и непредсказуем процес, който често изисква неблагодарна и постоянна работа. Много от нас се борят с последствията от живот в едно неравнопоставено общество, пропито с институционално насилие, което се отразява на здравето и психиката ни, на нашата мотивация да материализираме света, в който искаме да живеем. Пространствата, където можем да заредим батериите си, да изпитаме смисъл, радост и наслада, да се свържем със себе си и общността си, да оздравеем, често са недостъпни, броят се на пръсти, или просто липсата на време и енергия пречи на въображението, което ни е нужно за тяхното изграждане.

Подозираме, че всъщност сме заобиколени от много съмишленици! Разчитаме на тяхната самоинициативност и неравнодушие към несправедливостите, които засегнахме в този

текст, за да се открием едни други. Защото ние определено нямаме всички решения и отговори. Оставаме отворени за предложения, дискусия и всякакви отзиви.

Идеята на този текст и участието му в броя е именно да провокира дискусия за бъдещето на феминисткото движение в България и съответно – намирането на нови решения, нови практически перспективи и политически ефективни методи. Със сигурност можем да заявим, че всички ние няма да спрем да се борим, макар да не се чувстваме мотивирани от политическата си среда в момента. Вдъхновява ни разрастването на групата ни и интересът към феминизма от страна на най-младите. Силно се надяваме на по-силно ляво обединение и активни обединени действия в момент, в който крайнодясното „чука на вратата“ и заплашително обещава да ни отнеме всичко, извоювано досега.